

Daniel Berkeley Updike : Printing Types

Af Eli Reimer

Grundlaget for denne bog, hvis fuldstændige titel er *Printing Types. Their History, Forms, and Use. A Study in Survivals* er en serie forelæsninger, som D. B. Updike holdt på Harvard University i Cambridge, USA, i årene fra 1911 til 1916. Bogen, der er opdelt i to bind, udkom i 1922 på Harvard University Press. Sidste udgave med Lawrence C. Wroth som udgiver udkom i 1962.

MONUMENTA
TYPOGRAPHICA
XVI

Det er et værk, der har været et begreb for den kreds, der har haft interesse for typografi og trykskrift. Naturligvis specielt i de grupper, der ligesom Updike har set et ideal i den engelske typografi. I Danmark gælder dette f. eks. kredsen omkring Volmer Nordlunde, og det kan bl. a. aflæses i Volmer Nordlundes bog: *Bogskrifter og bogtrykkere*, hvor der i personregistret er ti henvisninger til citater af D. B. Updike, hvilket er mere end til nogen anden personlighed i denne bog.

»Printing Types« opleves af de fleste endnu i dag som en typisk engelsk/amerikansk lærebog, og dens typografiske stil er, omend den måske virker lidt for gammeldags, stadig levende i engelsk-amerikansk faglitteratur.

Den er behagelig at læse, og man får let fat i ordbillederne, når øjet løber over siden. Skriften, der har stor andel i denne virkning, er amerikansk og er støbt af det amerikanske skriftstøberi Binny & Ronaldson omkring 1796 – oprindeligt under navnet Roman No. 1. I 1922, hvor Updike anvender skriften, kaldes den Oxford. Den er i øvrigt i vor tid skåret i matricer af amerikansk Linotype og kaldes Monticello.

Skriften

Historisk hører den til i den skriftgruppe, der er udviklet fra Baskerville og ligger i stil mellem denne og Scotch Roman.

Bogsiderne har en fin kolorit – og skriften Oxford har sin store andel heri, ikke mindst kursivsnittet, der er brugt til fremhævelser, men også de store Caslon Uncialer ved kapitler og afsnit i kapitlerne er medvirkende hertil. Mange vil dog nok undre sig over, at de holdes inden for kolumnens forkant. Noteapparatet, der har stor betydning for en tekst af denne karakter, er fint indføjet i kolumnen, og de store kolumnetitler forlener satsbilledet

med så megen styrke, at de kan danne en modvægt til de nok så pågående typografiske eksempler.

Register

Tekstsidernes linjer holder strengt register bag på hinanden, og i intet tilfælde står der en tekstsider bag på en illustrationsside. Illustrationssiderne er trykt bag på hinanden, eller hvor dette ikke har kunnet gennemføres, er de trykt med blank bagside.

Dette princip, der viser Updikes store omsorg for at skabe en smuk typografi, gør tekstsiderne rene og klare, men det går ud over samhörigheden imellem tekst og illustration, og undertiden skal der blades flere sider frem eller tilbage, hvis man vil finde de illustrationer, der henvises til.

Forfatter og
tilrettelægger

Naturligvis er det en fordel for bogen, at den typografiske tilrettelægger er identisk med forfatteren, og det kunne måske være interessant at se, hvem han egentlig er.

Daniel Berkeley Updike er fra New England, og han blev født i 1860. På grund af faderens tidlige død fik han ingen universitetsuddannelse, men havde nogle måneder job på et bibliotek. I 1880 begynder han på et forlag i Boston, hvor han bl. a. tilrettelagde forlagets annoncer og flere af forlagets mindre bogopgaver. Efter 10 år føler han et behov for et større indblik i arbejdsgangen i et bogtrykkeri og søger forflyttelse til et trykkeri, der ejes af forlaget. Trykkeriet er The Riverside Press i Cambridge, der også er bekendt igennem Bruce Rogers virke.

Viggo Hasnæs, der er den danske typograf, der måske ved mest om Updike, beskriver, at han i den periode ikke lærte at sætte, men fik lært hvordan sætning foregik, og med denne ballast startede han sin egen virksomhed, The Merrymount Press i 1893 i Boston.

Viggo Hasnæs citerer Updike med følgende bemærkninger:

»... mit vovestykke må have forekommet de ældre og mere erfarne at være et tvivlsomt og risikabelt forehavende, og de havde

Skriftprøve i
sand størrelse

ITALIAN printing during the first half of the fifteenth century retained a certain elegance. The tradition of monumental work had not died out, and we see, as late as 1560, some very noble books in a fine form of roman letter either reminiscent of, or printed in, fifteenth century fonts, such as were sometimes called the *carattere Veneto*. There

ganske ret i deres syn på min uvidenhed. Jeg behøvede kapital, men havde ingen, og min viden om, hvordan et sådant foretagende skulle drives, var meget mangelfuld. Ikke mindst savnede jeg forretningsmæssig erfaring. Jeg havde hverken sætteri eller trykkeri, da jeg begyndte at arbejde for egen regning. I min naivitet troede jeg, at jeg kunne skaffe mig tilstrækkelig omsætning ved at lade andre bogtrykkere sætte og trykke mine ordrer, men efter mine anvisninger.«

På grund af de højere priser, som en sådan virksomhed naturligt medfører, og på grund af leverandørernes kopiering af hans stil, ser han sig tvunget til selv at skaffe skrifter og materiale. Updike mener selv, at når han klarede sig, skyldtes det den simple idé, at det var umagen værd at gøre tingene mere egnede til deres formål, end det var almindeligt, og at han ved at besidde egen virksomhed var i stand til at gøre det.

Med henvisning til hans kapitel i »Printing Types« om valg af typer er det interessant at se hans eget valg af typer.

Hans første skrift bliver tegnet specielt til trykkeriet af arkitekten Bertram G. Goodhue. Den kaldes Merrymount og er af Jenson-model og tydelig inspireret af William Morris, og den benyttes til trykkeriets første større bog, *The Altar Book*, der er gennemført i Morris-stil.

Hans næste skrifter viser, at han kunne arbejde sig væk fra denne indflydelse. I 1886 anskaffede han Caslon Old Face, i 1897 Scotch Face, French Old Style 1901, Bell 1903 og Janson 1903. Oxford, der er brugt til *Printing Types*, i 1906, Poliphilus i 1925, Jan Krimpens Lutetia i 1927, Bodoni i 1930 og Times New Roman i 1940. I 1904 blev skåret endnu en skrift til trykkeriet, den var tegnet af Herbert Horne i London, og stemplerne blev skåret af E. P. Prince, der også havde skåret stemplerne til William Morris' og Cobden-Sandersons skrifter.

Volmer Nordlunde, der oprigtigt hylder Updike i sin bog, *Bogtrykkere og Bogskrifter*, fremhæver i citater, at han dannede skole på den teori, at typografien skal svare til bogens indhold – men at det for Updike's eget vedkommende førte til en efterligning af forskellige tidsaldres stil, som var mesterlig, men ufrugtbar.

Jeg tror, at denne dom er forkert, og »Printing Types«, der af Bogvennens redaktion er valgt til *Monumenta Typographica*, er et bevis mod denne påstand om ufrugtbarhed. Tværtimod kan hans typografiske stil i dag opleves som varm og levende, og gennem-

Volmer Nordlunde

22 PRINTING TYPES its peculiarities of style and of its real merit than can be had from the study of the Elzevir specimen-sheet. The general effect of this letter is shown to the best advantage in the larger types of some of the octavos of Daniel Elzevir. The smaller types of the duodecimos are too small to clearly show the peculiarities of cut. Van Dyck seems to have designed letters, with intent to have them resist the wear of the press. The body-marks were firm, and the counters of good width, not easily choked with ink. Hair lines were few and of positive thickness. The serifs were not noticeably short, but they were stubby, or so fairly bracketed to the body-mark that they could not be readily gapped or broken down. When printed, as much of the Elzevir printing was done, with strong impression and abundance of ink, the types were almost as bold and black as the style now known as Old Style Antique. This firmness of face explains the popularity of the so-called Elzevir letter. It may not be comely, but it is legible. The letters may be snaky, but they have no useless lines; they were not made to show the punch-cutter's skill in truthful curves and slender lines, but to be read easily and to wear well." Mr. De Vinne appears oblivious of what seems so self-evident to some French writers—that Van Dyck slavishly copied the design of Garamond's fonts. Dutch authorities think differently. The punches and matrices of the types shown on the specimen-sheet were offered for sale in 1681, and were bought by a Spanish Jew named Athias—a Rabbi as well as a type-founder. Some twenty years earlier he had employed Van Dyck to cut Hebrew fonts which were used in a Hebrew Bible, for which Athias was given a medal and a golden chain by the States of Holland and West Friesland. In 1683, the following notice appeared in the <i>Gazette</i>	NETHERLANDS TYPES: 1500-1800 23 <i>de Haarlem</i>: "The attention of the public is called to the fact that the excellent and celebrated type-founder of the late Christoffel van Dyck, sold by the heirs of the late D. Elzevir, together with other excellent matrices, Greek as well as Roman, brought together in the lifetime of the said Elzevir, has been reorganized at Amsterdam. Address Jan Bus in the house of St. Joseph Athias, where he is at work throughout the day. The price of the types is the same as in the time of Van Dyck and Elzevir." A roundside specimen¹ which must have been brought out about the same time shows, according to Blades, five fonts of tiling, sixteen of roman and italic, eight of black-letter, and two of music.² Upon Athias's death the foundry passed to a printer named Schipper; then to the Amsterdam founder Jan Roman. One-half of Roman's collection was sold in 1767 to Eschsché of Haarlem; the other half to the brothers Ploos van Amstel of Amsterdam. Later their portion was bought by Eschsché, so that practically all Van Dyck's work went to the Haarlem foundry. Unfortunately, the Eschsché's unbounded admiration for the tasteless German type-cutter Fleischman threw Van Dyck's types into the shade, and their upward end is described on another page. III THE work of the Dutch press, outside that of the Elzevirs and Plantin, was not of great interest. There were three features, however, to which attention should be called: (1) The magnificent maps and atlases printed during the sixteenth and seventeenth centuries by Mercator, Ortelius, and others; (2) The magnificent maps and atlases printed during the sixteenth and seventeenth centuries by Mercator, Ortelius, and others; (3) The magnificent maps and atlases printed during the sixteenth and seventeenth centuries by Mercator, Ortelius, and others. ¹ <i>Provenance van Letteren die gevonden zijn door Willem Christoffel van Dyck, welke gegeven werden by Jan Bus, een koopman van St. Joseph Athias, etc. Bus had a reputation in his day as a clever workman.</i> ² <i>Blades's Early Type Specimen Books</i>, pp. 14, 15.
--	--

Beskåret format
158 × 234 mm

ført med stor sans for at udnytte de muligheder, der findes i de forskellige skrifers bogstavbilleder.

Det har altid været et kendetegn for en god typograf, at han skulle kunne regulere og styre luftforholdene i satsen – og også målt med denne målestok var Updike en stor typograf.

W. A. Dwiggins

Bedst er det måske at citere den amerikanske bogkunstner og skrifttegner W. A. Dwiggins, der i tidsskriftet *The Fleuron* nr. 3 fra 1924 skriver følgende om Updike og The Merrymount Press:

"This style is not imitative. It is not antiquarian nor archaic. It does not fall into the error – common enough among American printers of this time – of trying to say 1924 things in the language of 1624. The year 1624 is present in the style – and the year 1724, and the year when Gutenberg finished his Bible – present in the form of standards understood and applied."

Som en efterskrift bør det måske tilføjes, at Updike: *Printing Types*, stadig er læseværdig, og endnu bruges den som kilde, når man søger oplysning om historisk typografi. Vil man læse mere om hans fascinerende personlighed, kan man i *Grafisk Årbog* 1951 og 1952 læse Viggo Hasnæs' beskrivelse af The Merrymount Press og Daniel Berkeley Updike. Til yderligere interesserede findes her en litteraturliste over bøger om Updike. Kan De finde *Fleuron* No. 3, vil De både sprogligt og indholdsmæssigt kunne hente en stor oplevelse i W. A. Dwiggins' artikel om Daniel Berkeley Updike.